

**Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Ortaokul Öğrencilerinin
Sportmenlik Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi¹**

Erhan Buyrukoğlu¹, Mehmet Özdemir², İdris Kayantaş², Erkan Çetinkaya⁴

DOI: <https://doi.org/10.38021/asbid.1202930>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

¹Adnan Menderes
Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi,
Aydın/Türkiye

²Bingöl Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi,
Bingöl/Türkiye

Sorumlu Yazar:
Erhan BUYRUKOĞLU
erhanbuyrukoglu@gmail.com

Öz

Araştırmamız ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde sergiledikleri sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi forumu ve Koç, (2013) tarafından hazırlanan "Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği" (BEDSDÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 25 programı kullanılarak, %95 güven aralığında ve 0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogrov-Smirnow testine bakılarak karar verilmiştir. İstatistiksel açıdan, Mann Witney U testi, Kruskal Wallis H testi, frekans, yüzde ve güvenilirlik katsayısı hesaplamaları yapılmıştır. Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile; cinsiyet değişkeni arasında yapılan analizde Negatif Davranışları Sergileme boyutu ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, sınıf değişkeninde Pozitif Davranışları Sergileme boyutu ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, kulüp sporcusu olma değişkeninde sadece Negatif Davranışları Sergileme boyutunda kulüp sporcusu olmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, okul takımına katılma değişkeninde Negatif Davranışları Sergileme boyutunda ve ölçek toplam puanında kulüp sporcusu olmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ve spor branşı değişkeninde negatif davranışları sergileme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, araştırma sonucunda ise genel olarak katılımcıların sportmenlik davranışı puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi Dersi, Öğrenci, Sportmenlik

**Secondary School Students in Physical Education and
Sports Lesson Examining Sportsmanship Behaviors in
Terms of Various Variables**

Abstract

Our research was carried out to examine the sportsmanship behaviors of secondary school students in physical education and sports lessons in terms of various variables. The personal information forum created by the researcher and the "Physical Education Class Sportsmanship Behavior Scale" (BEDSS) prepared by Koç (2013) were used. In the analysis of the data, the SPSS 25 program was used, and it was evaluated at the 95% confidence interval and at the 0.05 significance level. Descriptive statistics were calculated to determine the personal information of the participants. It was decided whether the data showed normal distribution or not by looking at the Kolmogrov-Smirnow test. Statistically, Mann Witney U test, Kruskal Wallis H test, frequency, percentage and reliability coefficient calculations were made. In the analysis made between the gender variable, there was a statistically significant difference in the dimension of Displaying Negative Behaviors and the total score of the scale, there was a statistically significant difference in the dimension of Displaying Positive Behaviors and the total score of the scale in the class variable. There is a statistically significant difference in favor of the participants who are not club athletes in the dimension of exhibiting negative behaviors in the school team participation variable and in the total score of the scale, and there is a statistically significant difference in the dimension of exhibiting negative behaviors in the sports branch variable. was found to be high.

Keywords: Physical Education Lesson, Student, Sportsmanship.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
11.11.2022

Kabul Tarihi:
08.12.2022

Online Yayın Tarihi:
19.12.2022

Giriş

Modern dünyada spor ruhunun içerisinde var olan sportmenlik anlayışının yok denecek kadar azaldığı ve sportmenlik dışı davranışlarının giderek arttığı görülmekte ve bu durumun sporun içerisinde var olan bireyler tarafından olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Sporun içerisinde var olan bireylerin tek amacının kazanmak olduğu için sportmenlik dışı davranışlar ortaya koymaktadırlar. Spor içerisinde yer alan tüm etmenler (sporcu, seyirci, antrenör vb.) iç içe olduğundan bazen isteyerek bazende istem dışı sportmenliğe aykırı hareketler sergileyebilmektedirler. Bu durumun eğitim kurumları ve eğitim açısından oldukça önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (Ceylan, 2006).

Eğitim, bireylerin var oluşundan bugüne kadar süre gelen bir olgudur. Spor ve bireylerin spor içerisindeki sergiledikleri beceriler eğitimin sonucudur(Ceylan, 2006).

Bireylerin temel hareketler bütünü içerisinde insan vücudunun sağlıklı ve zinde olması belirli bir eğitim ile uygulamaya konmasına beden eğitimi denilmektedir. Sosyal toplum içerisinde mental ve fiziksel olarak kişilerin topluma yararlı ve sağlıklı birey olmasının en önemli unsur beden eğitimidir (Açak, 2005).

Öğrencilerin bedensel, ruhsal, duyuşsal kabiliyetlerini beden eğitimi dersi ile fiziksel aktiviteler eşliğinde geliştirmesi ve aynı zamanda yeni nesilleri ahlaki değerler göz önünde bulundurularak sportmenlik, sevgi, saygı vb. kavramları aşılıyarak gelecek nesillere örnek teşkil etmeleri beden eğitimi dersinde verilmektedir (Koç, 2013).

Sportmenlik, belirli kurallar dahilinde bireylerin karşılıklı olarak hoşgörü, anlayış, sevgi, saygı vb. kavramları insanların bünyesinde barındırarak hareket ettikleri, içerisinde kazananın tebrik edildiği, kaybedenin yenilgiyi kabullendiği, seyircilerin ve sporun içerisinde yer alan tüm bireylerin hoş görülmesi olduğu bir anlayıştır (Çalayır vd. 2017). Fair Play olarak da sportmenlik kavramı adlandırılmaktadır. On sekizinci yüzyılda Fair Play kavramının oldukça yaygın olduğu bilinmektedir (Yıldırım, 2004).

Okullarda sportmenlik adı altında yapılan çalışmaların yetersiz olduğu bilinen bir gerçek iken, beden eğitimi ve spor derslerinin genel kapsamının disiplin sağlamak ve fiziksel uygunluk ile bireyleri yetiştirmektir. Okullar arası müsabakalarda okulların amacı başarı elde etmek olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte talebelere kaybetme, saygı gösterme, hoşgörülü olma, duygularını Fair Play çerçevesinde öğretmenler tarafından verilmelidir (Pehlivan, 2004).

Sportif amaçlı yapılan egzersiz uygulamalarında gerek ders içerisinde gerek ders dışında farklılıklar görülmektedir. Cemiyetler, kişilere fiziksel egzersiz uygulamaları esnasında sportmenlik kavramını aşılabilir bir yapıya sahiptir. Bu yapının en önemli mihenk taşı hiç kuşkusuz okullardır. Okullar arası yapılan sportif müsabakalarda sportmenlik dışı olaylara emniyet güçlerinin

müdahale ettiği ve bunun için spor şube müdürlüğü kurulduğu, sportif müsabakalarda sportmenlik davranışların arttığı, müsabakalar esnasında öğrencilere yönelik şiddet, hakaret vb. olayların olduğu ve bu durumdan öğrencilerin mental olarak etkilendiği bilinmektedir. Etkilenen öğrencilerin daha sonraki müsabakalarda tek amaçlarının kazanmak olduğu içgüdüleri ile sportmenlik dışı davranışlar sergilemektedirler. Literatür incelendiğinde sportmenlik üzerine yapılan bilimsel çalışmaların müsabakalardaki sportmenlik dışı davranışları minimum düzeye indiği görülmektedir (Topan, 2011). Araştırmamızın amacı ve önemi ise beden eğitimi ve spor dersinde ortaokul öğrencilerinin sergiledikleri sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenler açısından Sivas ve Yalova illeri bazında incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın modeli, evren ve örneklem büyüklüğü, verilerin toplanma süreci ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Mevcut araştırma süresince Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi çerçevesinde hareket edilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmamızda tarama modeli kapsamında betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, bir konudaki herhangi bir durumu saptamayı hedefleyen araştırmalardır (Karasar, 2015).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılı Sivas ve Yalova ilindeki belirlenmiş ortaokullarda okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Anket uygulamaları katılımcılara beden eğitimi öğretmenleri aracılığı ile Google form oluşturularak ulaşılmıştır. Toplamda 371 kişiye ulaşılmış olup, MahalobisDistance analizi sonucu 6 verinin aykırı-uç değer gösterdiği görülmüş ve bu 6 veri analizden çıkartılmıştır.

Çalışmada verilerin toplanması iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu, ikinci bölümde Koç, (2013) tarafından hazırlanan “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara ait cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşanan il, kulüp sporcusu olma, okul sporlarına katılma ve spor branşı gibi katılımcı bilgileri belirlemeye yönelik araştırmacı tarafından oluşturulan 6 soruluk kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)

Koç, (2013) tarafından geliştirilen ve “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği” (BEDSDÖ) iki faktör ve toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Koç tarafından yapılan geçerlilik güvenirlik analizinde ölçeğin birinci faktörüne “Uygun davranışlar sergileme” (UDS) ölçeğin ikinci faktörü ise “Uygunsuz davranışlardan kaçınma” (UDK) olarak adlandırılmıştır. Daha sonra ise Koç ve Güllü (2017) yaptıkları çalışmada, maddelerin daha anlaşılır ve yorumlamasının daha kolay olması için “Uygun davranışlar sergileme” faktörünü “Pozitif Davranışları Sergileme” (PDS), Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma” ise “Negatif Davranışlardan Kaçınma” olarak değiştirmiştir. 1, 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19 ve 21 maddeler Pozitif Davranışları Sergileme boyutunu oluştururken; 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 17, 18, 20 ve 22 maddeler Negatif Davranışları Sergileme boyutunu oluşturmaktadır. Ölçek (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3), ara sıra, (4) çok sık ve (5) her zaman şeklinde 5’li likert tipindedir. Koç (2013) tarafından yapılan analizde, ölçeğin Cronbach Alfa katsayısını.88, pozitif davranışlar sergileme alt boyutunu 0.86, Negatif davranışlardan kaçınma alt boyutunun Cronbach Alfa katsayısını 0.84 olarak hesaplamıştır. Çalışmamızda ise ölçeğin Cronbach Alfa katsayısını.86, pozitif davranışlar sergileme alt boyutunu 0.81, Negatif davranışlardan kaçınma alt boyutunun Cronbach Alfa katsayısını 0.87 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS programı kullanılarak %95 güven aralığında ve 0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan basıklık çarpıklık değerlerinde sonuçların -2, +2 aralığından yüksek olduğu, Kolmogrov-Smirnow testi sonucu p değerinin 0.05 den büyük olduğu görülmüş ve analizde nonparametric testlerin uygun olduğuna karar verilmiştir. İstatistiksel açıdan, Mann Witney U testi, Kruskal Wallis H testi, frekans, yüzde ve güvenirlik katsayısı hesaplamaları yapılmıştır.

Araştırmanın Etiği

Araştırma etiği ilgili enstitü tarafından etik kurul izni alınmış olup gönüllü olarak katılmak isteyen ortaokul öğrencileri içerisinde veli onam formları olanlara uygulanmıştır. Gönüllü olarak katılmak istemeyen ortaokul öğrencilerinden veli onam formu olmayan öğrenciler çalışmayadâhil edilmemiştir.

Bulgular

Tablo 1

Demografik Değişkenler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	166	45,5
	Erkek	199	54,5
	Toplam	365	100
Sınıf Düzeyi	5. sınıf	95	26
	6. sınıf	96	26,3
	7. sınıf	83	22,7
	8. sınıf	91	24,9
	Toplam	365	100
Katılım Gösterilen İl	Sivas	225	61,6
	Yalova	140	38,4
	Toplam	365	100
Kulüp Sporucusu Olma	Evet	99	27,1
	Hayır	266	72,9
	Toplam	365	100
Okul Takımına Katılma	Evet	100	27,4
	Hayır	265	72,6
	Toplam	365	100
İlgilenilen spor branşı	İlgilendiğim spor branşı yok	33	9
	Takım Sporları	259	71
	Bireysel sporlar	73	20
	Toplam	365	100

Tablo 1'e göre katılımcıların çoğunluğunu erkek katılımcılar oluşturmaktadır (n=199; %54,5). Kategorize edilmiş değişkenlerde en yüksek orana sahip olan değişkenler; sınıf değişkeninde 6. sınıf öğrencileri (n=96; %26,3) yaşanılan il değişkeninde Sivas ilinde yaşayan öğrenciler (n= 225 %61,6); kulüp sporucusu olma değişkeninde, herhangi bir spor kulübüne üye olmayanlar (n=266; %72,9); okul takımına katılma değişkeninde okul takımına katılmayanlar (n= 265; %72,6) ve takım sporu yapan katılımcılardan oluşmaktadır (n=259; %71).

Tablo 2

Ölçeklere İlişkin Normallik Analizi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnova			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Pozitif davranışlar sergileme	,074	365	,000	,957	365	,000
Negatif Davranışları Sergileme	,158	365	,000	,853	365	,000
BEDSDÖ	,088	365	,000	,955	365	,000

Tablo 2'de katılımcılardan elde edilen bulgulara yönelik normallik testi sonuçları yer almaktadır. Katılımcı sayısı 50'den fazla olduğundan Kolmogorov-Smirnova testi uygulanmış ve

anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ 'ten küçük olduğundan verilerin normal dağılıma sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Analiz için parametrik olmayan testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 3

Ölçek ve Alt boyutlarına İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek boyutları	Cronbachalpha
Pozitif Davranışlar Sergileme	,814
Negatif Davranışları Sergileme	,877
BEDSDÖ	,865

Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği ve alt boyutlarının Cronbach Alfa katsayısı tablo 3'te yer almaktadır. Bu sonuçlar ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu sonucunu vermektedir.

Tablo 4

Ölçek ve Alt boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı Değerler

Ölçek boyutları	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dv.
Pozitif Davranışlar Sergileme	365	17,00	55,00	44,9288	6,90520
Negatif Davranışları Sergileme	365	14,00	55,00	46,6164	7,67261
BEDSDÖ	365	57,00	110,00	91,5452	11,84637

Tablo 4 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinde pozitif davranışlar sergileme boyutunda puan ortalamaları Pozitif davranışlar sergileme boyutunda $\bar{x} = 44,9288$; negatif davranışlardan kaçınma boyutunda $\bar{x} = 46,6164$; ve ölçek toplamında sportmenlik davranış puan ortalamaları $\bar{x} = 91,5452$ olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar katılımcıların sportmenlik davranışı puanlarının yüksek olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5

Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Man Witney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Pozitif Davranışlar Sergileme	Kadın	166	186,88	31022,00	15873,000	-,642	,521
	Erkek	199	179,76	35773,00			
Negatif Davranışları Sergileme	Kadın	166	207,38	34425,50	12469,500	-4,040	,000*
	Erkek	199	162,66	32369,50			
BEDSDÖ	Kadın	166	199,14	33056,50	13838,500	-2,670	,008*
	Erkek	199	169,54	33738,50			

Tablo 5’te ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile cinsiyet değişkeni arasında uygulanan Man Witney U Testi sonucu Negatif Davranışları Sergileme boyutu ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Hem Negatif Davranışları Sergileme boyutu hem de ölçek toplam puanında kız katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 6

Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Sınıf Değişkeni Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p	Post Hoc
Pozitif davranışlar sergileme	(1) 5. Sınıf	95	185,36	10,913	3	,012*	2>4
	(2) 6. Sınıf	96	203,17				
	(3) 7. Sınıf	83	189,17				
	(4) 8. sınıf	91	153,64				
Negatif Davranışları Sergileme	(1) 5. Sınıf	95	196,51	5,953	3	,114	
	(2) 6. Sınıf	96	193,48				
	(3) 7. Sınıf	83	176,93				
	(4) 8. sınıf	91	163,37				
BEDSDÖ	(1) 5. Sınıf	95	191,52	10,743	3	,013*	2>4
	(2) 6. Sınıf	96	203,19				
	(3) 7. Sınıf	83	180,98				
	(4) 8. sınıf	91	154,65				

Tablo 6’da ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile sınıf değişkeni arasında uygulanan Kruskal Wallis H Testi sonucu Pozitif Davranışları Sergileme boyutu ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Farkın kaynağını ortaya koymak amacıyla yapılan analizde hem pozitif Davranışları Sergileme boyutu hem de ölçek toplam puanında 6. sınıf öğrencilerinin puanlarının 8. Sınıf öğrencilerinin puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 7

Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Yaşanılan İl Değişkenine Göre Man Witney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	İl	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Pozitif davranışlar sergileme	Sivas	225	186,80	42031,00	14894,000	-,874	,382
	Yalova	140	176,89	24764,00			
Negatif Davranışları Sergileme	Sivas	225	179,03	40281,00	14856,000	-,914	,361
	Yalova	140	189,39	26514,00			
BEDSDÖ	Sivas	225	182,98	41169,50	15744,500	-,006	,996
	Yalova	140	183,04	25625,50			

Tablo 7’de ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile yaşanan il değişkeni arasında uygulanan Man Witney U Testi sonucu hem ölçek toplam puanında hem de her iki alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$).

Tablo 8

Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Kulüp Sporçusu Olma Değişkenine Göre Man Witney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Kulüp	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Pozitif Davranışlar Sergileme	Evet	99	199,03	19703,50	11580,500	-1,772	,076
	Hayır	266	177,04	47091,50			
Negatif Davranışları Sergileme	Evet	99	154,75	15320,50	10370,500	-3,126	,002*
	Hayır	266	193,51	51474,50			
BEDSDÖ	Evet	99	176,18	17442,00	12492,000	-,754	,451
	Hayır	266	185,54	49353,00			

Tablo 8’de ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile kulüp sporçusu olma değişkeni arasında uygulanan Man Witney U Testi sonucu sadece Negatif Davranışları Sergileme boyutunda kulüp sporçusu olmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Tablo 9

Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Okul Takımına Katılma Değişkenine Göre Man Witney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Okul Takımı	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Pozitif Davranışlar Sergileme	Evet	100	180,97	18096,50	13046,500	-,227	,821
	Hayır	265	183,77	48698,50			
Negatif Davranışları Sergileme	Evet	100	149,30	14930,00	9880,000	-3,755	,000*
	Hayır	265	195,72	51865,00			
BEDSDÖ	Evet	100	162,64	16263,50	11213,500	-2,266	,023*
	Hayır	265	190,68	50531,50			

Tablo 9’da ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile okul takımına katılma değişkeni arasında uygulanan Man Witney U Testi sonucu Negatif Davranışları Sergileme boyutunda ve ölçek toplam puanında okul takımında olmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Tablo 10

Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Okul Sporlarına Katılma Değişkeni Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Okul Takımı	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p	Post Hoc
Pozitif Davranışları Sergileme	⁽¹⁾ Katılmıyorum	33	103,64	3,736	2	,154	-
	⁽²⁾ Takım Sporları	143	106,81				
	⁽³⁾ Bireysel sporlar	29	83,50				
Negatif Davranışları Sergileme	⁽¹⁾ Katılmıyorum	33	130,26	8,592	2	,014*	1>2
	⁽²⁾ Takım Sporları	143	96,73				
	⁽³⁾ Bireysel sporlar	29	102,90				
BEDSDÖ	⁽¹⁾ Katılmıyorum	33	115,14	2,094	2	,351	-
	⁽²⁾ Takım Sporları	143	102,03				
	⁽³⁾ Bireysel sporlar	29	93,97				

Tablo 10’da ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile spor branşı değişkeni arasında uygulanan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece negatif davranışları sergileme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Farkın kaynağını ortaya koymak amacıyla yapılan analizde okul herhangi bir spor branşına katılmayan öğrencilerinin puanlarının takım sporu yapan öğrencilerinin puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Araştırmamızda beden eğitimi ve spor dersinde ortaokul öğrencilerinin sergiledikleri sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenler açısından Sivas ve Yalova illeri bazında, cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşanılan il, kulüp sporcusu olma, okul sporlarına katılma ve spor branşı sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Demografik bulgulara göre katılımcıların çoğunluğunu erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Kategorize edilmiş değişkenlerde en yüksek orana sahip olan değişkenler; sınıf değişkeninde 6. sınıf öğrencileri, yaşanılan il değişkeninde; Sivas ilinde yaşayan öğrenciler, kulüp sporcusu olma değişkeninde; herhangi bir spor kulübüne üye olmayanlar, okul takımına katılma değişkeninde; okul takımına katılmayanlar ve takım sporu yapan katılımcılardan oluşmaktadır (Tablo 1).

Tablo 5’te ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile cinsiyet değişkeni arasında uygulanan Negatif Davranışları Sergileme boyutu ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), Negatif Davranışları Sergileme boyutu ve ölçek toplam puanında kız katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu

sonucuna ulaşılmaktadır. Gürpınar ve Kurşun'un(2013) sporcular üzerine yapmış oldukları çalışmada, sportmenlik yönelimi ortalama puanlarına cinsiyet değişkenine göre bütün boyutlarda kızların erkeklere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğunu,Altun ve Güvendi (2019) "Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Sportmenlik Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" çalışmasında, ortaokuldaki kız öğrencilerin toplam sportmenlik davranış puanları ve negatif davranışlardan kaçınma puanları, erkek öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek çıkmış ve bu çalışmaların verileri araştırmamızın sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Esentürk vd., (2015) lise öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada kızların sportmenlik davranışlarında erkeklere göre anlamlı bir farklılığa rastlamış,Shields vd., (2007)' nin ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı sportmenlik davranışlarını inceleyen araştırmada, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 6'da ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile sınıf değişkeni arasında uygulanan Pozitif Davranışları Sergileme boyutu ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), farkın kaynağını ortaya koymak amacıyla yapılan analizde hem pozitif davranışları sergileme boyutu hem de ölçek toplam puanında 6. sınıf öğrencilerinin puanlarının 8. sınıf öğrencilerinin puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmış, Türkmen ve Varol (2015) "Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Sportmenlik Davranışı Oluşturma Etkisinin Belirlenmesi: (Bartın İl Örneği)" çalışmasında sınıf değişkeninin sportmenlik üzerinde etkili olduğu ve sınıf seviyesinin artmasına bağlı olarak sportmenlik davranışlarında düşüşün görüldüğü sonucuna ulaşırken aynı şekilde Altun ve Güvendi (2019) ortaokul öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin, 6. 7. ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilere göre daha sportmence davrandıkları sonucuna ulaşılmış ve çalışmamızın sonucunu destekler niteliktedir.

Tablo 7'de ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile yaşanan il değişkeni arasında uygulanan sonucu hem ölçek toplam puanında hem de her iki alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmış ($p>0.05$). Kayışoğlu vd. (2015) yapmış oldukları çalışmada Karabük ili ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranış düzeylerinin yüksek seviyelerde olduğu çalışmada görülmektedir.

Tablo 8'de ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile kulüp sporcusu olma değişkeni arasında uygulanan analizde sadece Negatif Davranışları Sergileme boyutunda kulüp sporcusu olmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmekte ($p<0.05$),Koç ve Seçer (2018) üniversite öğrencilerine yönelik yapmış oldukları araştırmada aktif spor yapanların, sportmenlik davranışları sergilemelerinde herhangi bir farklılığa rastlamamış,literatür incelemelerinde ise bazı araştırmalarda farklılıklar görülmektedir.

Tablo 9 'da ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile okul takımına katılma değişkeni arasında uygulanan analiz sonucu Negatif Davranışları Sergileme boyutunda ve ölçek toplam puanında okul takımında olmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmekte ($p<0.05$), Ekinci'nin (2018) "Ortaokul Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları ile Başarı Algıları" üzerine yaptığı çalışmaya göre okul takımında oynamanın, sportmenliğe uygun davranışlarda bulunmayla arasında bir anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Koç ve Tamer' in (2016) kız öğrenciler üzerine yapmış oldukları çalışmada ise okul takımında oynamanın sportmenliğe uygun davranışlarla arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Yücekaya' nın (2017) ortaokul öğrencilerine yönelik yapmış olduğu çalışmada okul takımında oynayanların, spor kültürü değer puanının daha yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir.

Tablo 10 'da Ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile spor branşı değişkeni arasında uygulanan analiz sonucunda sadece negatif davranışları sergileme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Farkın kaynağını ortaya koymak amacıyla yapılan analizde herhangi bir spor branşına katılmayan öğrencilerinin puanlarının takım sporu yapan öğrencilerinin puanlarından daha yüksek olduğu, öğrencilerin sportmenlik davranışı puanlarının ise küçük yaşta da yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak; Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ile cinsiyet değişkeni arasında yapılan analizde Negatif Davranışları Sergileme boyutu ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, sınıf değişkeninde Pozitif Davranışları Sergileme boyutu ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, kulüp sporcusu olma değişkeninde sadece Negatif Davranışları Sergileme boyutunda kulüp sporcusu olmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, okul takımına katılma değişkeninde Negatif Davranışları Sergileme boyutunda ve ölçek toplam puanında kulüp sporcusu olmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ve spor branşı değişkeninde negatif davranışları sergileme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 11/11/2022

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası:31906847/050.04.04-08-192

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın tüm aşamalarında yazarlar eşit katkıda bulunmuştur.

Çatışma Beyanı

Yazarın/yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Açak, M. (2005). *Beden Eğitimi Öğretmenin El Kitabı*. Morpa Kültür Yayınları Açık öğretim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Altun, M., ve Güvendi, B. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Sportmenlik Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 2224-2240.
- Ceylan, E. (2006). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersi ile İlgili Bilgi Tutum ve Uygulamaları (Konya İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Çalayır, Ö., Yıldız, N., Yaldız, Ö., ve Çoknaz, H. (2017). Hokey müsabakalarına katılan sporcuların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 27-37.
- Ekinci, H. B. (2018). *Ortaokul Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları ile Başarı Alguları*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Erzincan.
- Esentürk, O. K., İlhan, E. L., ve Çelik, O. B. (2015). Examination of High School Students' Sportsmanlike Conducts in Physical Education Lessons According to Some Variability, *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport / SCIENCE, MOVEMENT AND HEALTH*, 15(2), Romania
- Gürpınar, G. ve Kurşun, S. (2013). Basketbolcuların ve Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri, *Mediterranean Journal of Humanities*. 3(1), 171-176.
- Karasan, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi kitabı*. Nobel Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Kayıoğlu, N. B., Altınkök, M., Temel, C., ve Yüksel, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük ili örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 865-874.
- Koç, Y. (2013). Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 96-114.
- Koç, Y., ve Seçer, E. (2018). Spor bilimleri alanında eğitim gören üniversite öğrencilerinin sportmenlik davranışları ile saygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 247-259.
- Koç, Y., ve Tamer, K. (2016). A study on the sportsmanship behaviors of female students in physical education course according to different variables. *Journal of Physical Education & Sports Science / Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), 226-234.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Shields, D, La Voi N, Bredemeier, B., ve Power, F. (2007). Predictors of poor sportpersonship in youth sports: personal attitudes and social influences. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 29(6), 47-762.
- Topan, A. (2011). *Ortaöğretim kurumlarında okullar arası futbol müsabakalarına katılan öğrencilerin fair play anlayışlarının kulüp deneyimlerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Türkmen, M., ve Varol, S. (2015). Beden eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı oluşturma etkisinin belirlenmesi: (Bartın İl Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 42-64.
- Yıldıran, İ. (2004). Fairplay: Kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.
- Yücekaya, M. A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Bu eser **Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı** ile lisanslanmıştır.

ⁱ Didim / Aydın' da 7-9 Ekim 2022 tarihleri arasında 6. Uluslararası Akademik Spor Araştırmaları Kongresinde Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.